

Sag C-744/23 [Zlakov]ⁱ

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

1. december 2023

Forelæggende ret:

Sofijski rajonen sad (Bulgarien)

Afgørelse af:

29. november 2023

Sagsøger:

T.P.T.

Sagsøgt:

»Financial Bulgaria« EOOD

KENDELSE

Nr. 42767

Sofia, den 29. november 2023

SOFIJSKI RAJONEN SAD (kredsdomstolen i Sofia)

[udelades] [rettens sammensætning]

har med henblik på afgørelsen i [udelades] den civile retssag nr. 20221110142769 i henhold til rettens register for 2022

[udelades] [gentagelse]

taget følgende i betragtning:

- 1 **Sagen behandles i henhold til artikel 267, stk. 1, TEUF og kapitel 55 [59] i Grahzdanski protsesualen kodeks (civil retsplejelov) (præjudiciel**

ⁱ – Den foreliggende sags navn er et vedtaget navn. Det svarer ikke til et navn på en part i sagen.

forelæggelse) sammenholdt med den civile retsplejelovs artikel 248 (ændring af dommen for så vidt angår sagsomkostningerne).

- 2 Sagen blev indledt efter anmodning med registreringsnummer [udelades] af 13. oktober 2023 fra enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimitar Milev«, Sofia [udelades], hvorved [sagsøgerens advokat] har anmodet om en ændring af dommen med hensyn til omkostningerne. Han gør gældende, at retten fejlagtigt tilkendte ham omkostningerne for advokatsalæret uden moms. Der skal beregnes moms af advokatsalæret. Han har forelagt dokumentation for sin momsregistrering.
- 3 Sagsøgte »Financial Bulgaria« EOOD [udelades] modsætter sig anmodningen og anfører, at denne ikke er begrundet. Sagsøgte påberåber sig retspraksis (kendelse 917/02.05.2023 fra Varhoven kasatsionen sad (øverste kassationsdomstol, herefter »VKS«) i civil retssag nr. 1323/2023), hvorefter [udelades] salæret for den udførte vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse i henhold til artikel 38 i Zakon za advokaturata (lov om advokatvirksomhed) ikke er momspligtigt.
- 4 Den præjudicielle anmodning vedrører spørgsmålet om, hvorvidt et advokatsalær for aktiviteter, der udføres under betingelserne for vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser, er momspligtigt, hvilken person der er den afgiftspligtige person, og hvem der skal indbetale momsen. For den forelæggende ret er det uklart, om den vederlagsfrie tjenesteydelse er momspligtigt.

PARTERNE I HOVEDSAGEN:

- 5 Sagsøger: T.P.T., personnummer [udelades], Sofia, [udelades] repræsenteret ved enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimatar Milev« [udelades] [advokatens adresse].
- 6 Sagsøgt: »Financial Bulgaria« EOOD, identifikationskode [udelades], Sofia [udelades] [oplysninger vedrørende sagsøgte og dennes advokat].

FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

- 7 Sagen blev indledt ved søgsmål anlagt af sagsøgeren mod sagsøgte med påstand om, at det fastslås, at den mellem parterne indgåede aftale om en kaution i forbindelse med en forbrugerkreditaftale er ugyldig.
- 8 Sagsøgeren er repræsenteret ved enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimitar Milev« – adv. Dimitar Milev (»Dimitar Milev« – advokat Dimitar Milev). I henhold til den indgivne fuldmagt og kontrakten om retsbeskyttelse og bistand i retssager modtager mandanten de juridiske tjenesteydelser vederlagsfrit i henhold til bestemmelsen i lov om advokatvirksomheds artikel 38, stk. 1, nr. 2, hvorefter advokaten kan udføre vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser for personer, som befinder sig i økonomiske vanskeligheder.
- 9 Sagsøgte er repræsenteret ved en juridisk rådgiver.

- 10 Sagsøgeren nedlagde gennem sin advokat, enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimitar Milev« – adv. Dimitar Milev, påstand om, at retten skulle tilkende ham et advokatsalær inklusive moms. Advokaten har fremlagt dokumentation for sin registrering i henhold til momsloven (ZDDS).
- 11 Ved dom nr. 13461/03.08.2023 i den civile retssag nr. 20221110142769 i registret for 2022 gav Sofijski rayonen sad (kredsdomstolen i Sofia) sagsøgeren medhold. Under henvisning til Naredba no. 1 ot 9 yuli 2004 g. za minimalnite razmeri na advokatskite vaznagrazhdenia (bekendtgørelse nr. 1 af 9.7.2004 om advokaters minimumssalærer, herefter »bekendtgørelse nr. 1«) fastslog retten, at advokatens minimumssalær ved en økonomisk sagsværdi på 185,52 leva (BGN) (kontraktens værdi) udgør 400,00 BGN. Da sagsøgeren var repræsenteret af en advokat i henhold til betingelserne for vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser, dømte retten sagsøgte til ikke at betale beløbet på 400,00 BGN eksklusivt moms til parten, men i stedet direkte til enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimitar Milev« – adv. Dimitar Milev.
- 12 Dommen blev ikke appelleret og blev endelig den 25. september 2023.
- 13 Anmodningen (den omtvistede med registreringsnummer [udelades] af 13.10.2023) fra sagsøgerens advokat, enkeltmandsadvokatvirksomheden »Dimitar Milev« – adv. Dimitar Milev, hvormed der blev begæret ændring af dommen med hensyn til omkostningerne, blev indgivet inden for appelfristen. Der anmodes om, at retten tilkender momsen af beløbet på 400,00 [BGN] på 80 BGN (ved en momssats på 20% af afgiftsgrundlaget på 400,00 BGN).
- 14 Sagsøgte modsætter sig dette og anfører, at retten ikke bør tilkende moms af salæret, da advokatens juridiske tjenesteydelser blev udført vederlagsfrit. Sagsøgte påberåber sig retspraksis.

ANFØRTE NATIONALE FORSKRIFTER

1. GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS

15 **Sagens omkostninger**

Artikel 78. (1) De af sagsøgeren afholdte gebyrer, sagsomkostninger og salærer til advokat, såfremt han havde en sådan, afholdes af sagsøgte i det omfang, sagsøgeren har fået medhold i sin påstand.

16 **Ændring af dommen med hensyn til omkostningerne**

Artikel 248. (1) Inden for appelfristen, for domme, som ikke kan appelleres, hvilket er inden for en måned efter forkyndelsen, kan retten efter anmodning fra en part supplere eller ændre dommen for så vidt angår omkostningerne.

(2) Retten informerer modparten om anmodningen om supplerings eller ændring og oplyser om muligheden for at fremsætte bemærkninger inden for en uge.

(3) Afgørelsen om omkostningerne afsiges i et lukket retsmøde og meddeles parterne. Den kan anfægtes efter samme regler som for anfægtelse af dommen.

2. ZAKON ZA ADVOKATURATA (herefter: »lov om advokatvirksomhed«)

17 Artikel 36. (1) (suppleret – DV, nr. 97 af 2012) Advokaten eller advokaten fra en EU-medlemsstat har krav på vederlag for sit arbejde.

(3) (suppleret – DV, nr. 97 af 2012) Såfremt intet er aftalt, fastsætter advokatrådet efter anmodning fra advokaten, advokaten fra en EU-medlemsstat eller klienten salæret i henhold til det øverste advokatråds bekendtgørelse.

18 Artikel 38. (1) (suppleret – DV, nr. 97 af 2012) Advokaten eller advokaten fra en EU-medlemsstat må udføre juridiske tjenesteydelser vederlagsfrit [for følgende personer]:

1. personer, som er forsørgelsesberettigede
2. personer, som befinder sig i økonomiske vanskeligheder
3. slægtninge, nærtstående eller en anden jurist.

(2) (suppleret – DV, nr. 97 af 2012) Hvis modparten i de i stk. 1 nævnte tilfælde er blevet dømt til at betale omkostningerne, har advokaten eller advokaten fra en EU-medlemsstat krav på et advokatsalær. Retten fastsætter et salær, som mindst svarer til det beløb, der er fastsat i bekendtgørelsen i henhold til artikel 36, stk. 2, i lov om advokatvirksomhed, og dømmer modparten til at betale dette.

19 Artikel 71. (1) (suppleret – DV, nr. 17 af 2021) Mandanten giver selskabet fuldmagt til at forsvare og repræsentere den pågældende for retten, over for myndighederne under efterforskningsproceduren, over for administrative myndigheder og kontorer og over for fysiske og juridiske personer. Selskabets direktør giver en eller flere selskabsdeltagere en underfuldmagt. Hvis advokatvirksomheden er en enkeltmandsvirksomhed, anses også den advokat for befuldmægtiget, som har stiftet selskabet.

3. NAREDBA № 1 OT 9 YULI 2004 G. ZA MINIMALNITE RAZMERI NA ADVOKATSKITE VAZNAGRAZH DENIA (bekendtgørelse nr. 1 af 9.7.2004 om advokaters minimumssalær, herefter »bekendtgørelse nr. 1«).

20 Salær i civile og administrative sager for en instans

Artikel 7. (2) ([udelades] [senest] ændret – DV, nr. 88 af 2022) For repræsentation i sagen, forsvar og medvirken i sager med en bestemt værdi udgør salæret følgende:

1. ved en værdi på op til 1 000 BGN: 400 BGN

21 **Supplerende bestemmelser (DR)**

§ 2a) (ny – DV, nr. 43 af 2010, ændret – DV, nr. 28 af 2014, suppleret – DV, nr. 84 af 2016) For advokater, som ikke er registreret i henhold til Zakon za danaka varhu dohavenata stoynost (momsloven), er salæret fritaget for moms, mens der hos de registrerede advokater opkræves moms af de i henhold til denne bekendtgørelse fastsatte salærer, og momsen anses for en uadskillelig del af det advokatsalær, som klienten skal betale, idet den er skyldig i henhold til momslovens bestemmelser.

4. ZAKON ZA DANAK [VARHU] DOBAVENA[TA] STOYNOST (momsloven)

22 Levering af tjenesteydelser

Artikel 9. (1) Ved levering af tjenesteydelser forstås enhver udførelse af en tjenesteydelse.

(2) Som levering af en tjenesteydelse anses også:

2. indgåelse af en forpligtelse til at undlade noget eller til ikke at gøre rettigheder gældende;

(3) Følgende sidestilles med levering af tjenesteydelser mod vederlag:

1. (ændret – DV, nr. 101 af 2013, i kraft fra den 1.1.2014, suppleret – DV, nr. 96 af 2019, i kraft fra den 1.1.2020) levering af en tjenesteydelse til privat brug for en afgiftspligtig person, ejeren, arbejdstageren eller generelt til andre formål end den afgiftspligtige persons selvstændige økonomiske virksomhed, for så vidt som der ved udførelsen anvendes en vare, ved hvis fremstilling, indførsel eller erhvervelse er sket helt eller delvist fradrag af indgående moms

2. (ændret – DV, nr. 101 af 2013, i kraft fra den 1.1.2014, suppleret – DV, nr. 96 af 2019, i kraft fra den 1.1.2020) vederlagsfri levering af en tjenesteydelse til privat brug for en afgiftspligtig person, ejeren, arbejdstagerne eller generelt til andre formål end den afgiftspligtige persons selvstændige økonomiske virksomhed

3. (ny – DV, nr. 94 af 2012, i kraft fra den 1.1.2013) vederlagsfri levering af en tjenesteydelse ved en indehaver/bruger med henblik på forbedring af et aktiv, som er lejet eller overladt til brug.

(4) Stk. 3 finder ikke anvendelse på:

1. arbejdsgiverens gratis tilrådighedsstillelse af en transportydelse vedrørende befordring mellem bopæl og arbejdssted for medarbejdere og ansatte, herunder sådanne personer med en arbejdsaftale som forretningsfører, når denne tilrådighedsstillelse foretages i forbindelse med den afgiftspligtige persons økonomiske virksomhed

2. (ændret – DV, nr. 94 af 2012, i kraft fra den 1.1.2013) vedlagsfri levering af en tjenesteydelse ved en indehaver/bruger med henblik på forbedring af et aktiv, som er lejet eller overladt til brug

3. (ophævet – DV, nr. 94 fra 2012, i kraft fra den 1. januar 2013)

4. vederlagsfri levering af en tjenesteydelse af yderst ringe værdi til reklameformål

5. (ny – DV, nr. 95 af 2015, i kraft fra den 1.1.2016) levering af en tjenesteydelse til privat brug for en afgiftspligtig person, ejeren, arbejdstagerne eller generelt til andre formål end den afgiftspligtige persons selvstændige økonomiske virksomhed på grund af en presserende nødsituation eller force majeure.

(5) (ny – DV, nr. 97 af 2016, i kraft fra den 1.1.2017) Stk. 3, nr. 1, gælder ikke for brugte varer, for hvilke retten til fradrag af indgående afgift i henhold til artikel 71a, 71b og 73b er blevet udøvet.

ANFØRTE EU-RETLIGE FORSKRIFTER

1. Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem

23 **AFSNIT I – GENSTAND OG ANVENDELSESOMRÅDE**

Artikel 2

1. Følgende transaktioner er momspligtige:

c) levering af ydelser, som mod vederlag foretages på en medlemsstats område af en afgiftspligtig person, der handler i denne egenskab

24 **[AFSNIT IV] KAPITEL 3 – Levering af ydelser**

Artikel 24

1. Ved »levering af ydelser« forstår enhver transaktion, der ikke er en levering af varer.

25 **Artikel 26**

1. Følgende transaktioner sidestilles med levering af ydelser mod vederlag:

b) vederlagsfri levering af ydelser, som af den afgiftspligtige person foretages til privat brug eller til brug for hans personale eller i øvrigt til virksomheden uvedkommende formål.

26 **Artikel 28**

Når en afgiftspligtig person, som handler i eget navn, men for tredjemands regning, optræder som formidler i forbindelse med en tjenesteydelse, anses han for selv at have modtaget og leveret den pågældende tjenesteydelse.

27 [AFSNIT VII] KAPITEL 2 – Levering af varer og ydelser

Artikel 75

Ved levering af ydelser i form af anvendelse af en vare, der indgår i en virksomheds aktiver, til privat brug og ved vederlagsfri levering af ydelser som omhandlet i artikel 26, er afgiftsgrundlaget de udgifter, som den afgiftspligtige person har haft i forbindelse med leveringen af ydelsen.

RETSPRAKSIS FRA VARHOVEN KASATIONEN SAD (øverste kassationsdomstol, Republikken Bulgarien, herefter »VKS«)

- 28 **En del** af dommerkollegierne ved VKS er af den opfattelse, at det salær, der fastsættes i henhold til bestemmelsen i lov om advokatvirksomheds artikel 38, skal indbefatte moms. Det salær, som fastsættes af retten for den vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse, udgør ikke en vederlagsfri tjenesteydelse, og der opstår derfor moms. I denne retning foreligger der yderligere afgørelser fra VKS: VKS' kendelse nr. 50207 af 11. oktober 2023 i handelsretlige sag nr. 1940/2022, VKS' kendelse nr. 50139 af 10. maj 2023 i den civile sag nr. 5156/2021.
- 29 **Andre** dommerkollegier ved VKS er af den opfattelse, at retten i forbindelse med salæret i henhold til lov om advokatvirksomheds § 38 ikke skal tilkende moms. Vederlagsfrie tjenesteydelser er ikke momspligtige – dette følger af artikel 2, stk. 1, litra c), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. Denne aktivitet udgør ikke en afgiftspligtig levering af en vare eller en tjenesteydelse i momslovens forstand eller i henhold til Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. I denne retning går VKS' kendelse nr. 917 af 10. maj 2023 i den civile kassationsappelsag nr. 1323/2023.

GRUNDE, SOM EFTER DEN FORELÆGGENDE RETS OPFATTELSE
TALER FOR, AT DEN PRÆJUDICIELLE ANMODNING ER AFGØRENDE
FOR EN KORREKT AFGØRELSE AF HOVEDSAGEN

- 30 Anmodningen om ændring af dommen for så vidt angår omkostningerne blev indgivet inden for fristen og af en berettiget person. Modparten har fremsat bemærkninger. Anmodningen opfylder formalitetskravene og skal realitetsbehandles.
- 31 Med henblik på afgørelsen skal den forelæggende ret besvare følgende materielle spørgsmål: Udgør den udførte vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse en afgiftspligtig tjenesteydelse som omhandlet i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem, når retten dømmer den tabende part til at betale den værdi af tjenesteydelsen, som advokaten ville have

modtaget, hvis han ikke havde udført tjenesteydelsen vederlagsfrit, direkte til denne[?]

- 32 Princippet om ugrundet berigelse er forankret i bulgarsk ret. Hvis parten har modtaget vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser og har vundet retssagen, tilkender retten advokaten advokatsalæret til direkte betaling af den tabende part. Parten har nemlig ikke haft udgifter til et advokatsalær. Advokaten skal alligevel ikke arbejde pro bono, og hans salær skal derfor betales af den tabende part, som dømmes til at betale salæret for den pågældende sag direkte til advokaten. Spørgsmålet i hovedsagen er, om der skal betales moms af salæret for juridiske tjenesteydelser, som advokaten har udført pro bono, hvis salæret fastsættes af retten til betaling af den tabende part.
- 33 Kravene i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem er blevet gennemført i bulgarsk ret. Den bulgarske momslov præciserer, at levering af tjenesteydelser er en momspligtig ydelse. Dele af bestemmelsen i momslovens artikel 9 er en ordret gengivelse af artikel 26, stk. 1, litra b), og artikel 28 i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. Samtidig har Bulgarien gjort brug af muligheden for at fritage advokatydelse for moms i henhold til del B [i bilag X], til Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. Denne bestemmelse gælder imidlertid ikke, hvis den advokat, der udfører ydelsen, som i det foreliggende tilfælde, er momsregistreret. Hvis advokaten indgår en aftale mod vederlag om retsbeskyttelse og bistand i retssager, er hans salær momspligtigt. Det forholder sig anderledes, hvis advokaten har arbejdet pro bono. Netop dette er årsagen til, at den forelæggende ret ønsker oplyst, om disse tjenesteydelser er omfattet af anvendelsesområdet for Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem, og hvem den afgiftspligtige person er.
- 34 Den forelæggende ret har svært ved at afgøre, om de anførte bestemmelser i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem gælder for en advokats vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser.
- 35 Momsen er en indirekte skat. Den afgiftspligtige person (skattesubjektet) er den endelige forbruger, modtageren af varen eller tjenesteydelsen. Den person, som skatten overvæltes på (betaleren af indtægten) er den person, som leverer tjenesteydelsen, og genstanden for beskattningen er selve den udførte tjenesteydelse. Afgiftsgrundlaget er vederlaget for den udførte tjenesteydelse.
- 36 I forbindelse med en aftale mod vederlag vedrørende retsbeskyttelse og bistand i retssager udgør selve tjenesteydelsen skatteobjektet. Aftalens kunde er skattesubjektet (den afgiftspligtige person), som hæfter for betalingen af momsen. Afgiftsbetaleren er advokaten, som leverer ydelsen mod vederlag og betaler momsen på vegne af kunden. Afgiftsgrundlaget er advokatens (advokatvirksomhedens) salær, som er aftalt i aftalen om retsbeskyttelse og

bistand i retssager. Situationen er mere kompliceret, når det drejer sig om levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono).

- 37 For det første er det uklart, om levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser udgør en tjenesteydelse, som er underlagt moms. Derfor er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt den vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse udgør en momspligtig tjenesteydelse. Udgør en advokats (en enkeltmandsadvokatvirksomheds) levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser, for hvilke advokaten (enkelthandsadvokatvirksomheden) af retten tilkendes et honorar, et skatteobjekt for så vidt angår momsen[?] Dette spørgsmål er af væsentlig betydning, da det er afgørende for det beløb, som den tabende part skal betale til advokaten, der har leveret de vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser. Dette indvirker på pengestrømmen i statens budget og fradraget af indgående afgift.
- 38 For det andet er det problematisk at fastslå, hvem skattesubjektet (den afgiftspligtige person) er. Modtageren af tjenesteydelsen er sagsøgeren. Denne er kunden i henhold til aftalen om retsbeskyttelse og bistand i retssager og har vundet retssagen. Den pågældende er imidlertid ikke den afgiftspligtige person (skattesubjektet), da tjenesteydelsen består i den vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse til en person, som befinder sig i økonomiske vanskeligheder. Under disse omstændigheder tilkendes omkostningerne til advokatsalæret, såfremt sagsøgeren vinder sagen, ikke til modtageren af tjenesteydelsen (kunden for aftalen), men direkte til den person, som skatten overvælttes på (betaleren af indtægten), dvs. advokaten eller enkeltmandsadvokatvirksomheden. I så fald modtager advokaten (enkelthandsadvokatvirksomheden) det salær, som han ville være berettiget til, hvis der havde været aftalt et vederlag (afgiftsgrundlag). Det er uklart for den forelæggende ret, om advokaten (enkelthandsadvokatvirksomheden) er den afgiftspligtige person (skattesubjektet) for momsen, når han af retten bliver tilkendt et advokatsalær for en person, som han vederlagsfrit har udført juridiske tjenesteydelser for, og som har vundet retssagen. Spørgsmålet er af væsentlig betydning for hovedsagen, da det er afgørende for, hvilke personer der af retten skal tilkendes momsen af sagsomkostningerne.
- 39 Den forelæggende ret er derfor i tvivl om, hvorvidt de enkelte bestemmelser i artikel 2, stk. 1, litra [c)], artikel 24, stk. 1, artikel 26, stk. 1, litra b), og artikel 28 i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem skal fortolkes således, at levering af en vederlagsfri juridisk tjenesteydelse udgør en momspligtig tjenesteydelse, og om momsen først opstår, når retten tilkender advokaten salæret.
- 40 Den forelæggende ret nærer tvivl om, hvorvidt den omtvistede tjenesteydelse – den vederlagsfrie juridiske tjenesteydelse for en part, som har vundet sagen, og salæret, som af retten tilkendes advokaten direkte – er omfattet af begrebet vederlagsfri ydelse som omhandlet i artikel 24, stk. 1, i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem.

- 41 For at kunne afgøre sagen i overensstemmelse med EU-retten er det nødvendigt at besvare spørgsmålet om, hvorvidt den omtvistede tjenesteydelse udgør en ydelse mod vederlag som omhandlet i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. Der skal tages hensyn til, at retten i dette tilfælde tilkender det salær, som advokaten ville have modtaget, hvis der havde været aftalt et salær i en aftale om retsbeskyttelse og bistand i retssager.
- 42 For at kunne afgøre, hvem momsens skal pålægges, skal det afklares, hvem den afgiftspligtige person er, når der foreligger en vederlagsfri juridisk tjenesteydelse, og salæret er fastsat. Den forelæggende ret er i tvivl om, hvilken person der i hovedsagen er den afgiftspligtige person i det anførte direktivs forstand.
- 43 Det skal afklares, om en tjenesteydelse som den i hovedsagen omhandlede udgør en vederlagsfri ydelse og [samtidig] en ydelse mod vederlag som omhandlet i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem. Grunden til dette er, at en del af de vederlagsfrie ydelser sidestilles med ydelser mod vederlag, som er momspligtige.
- 44 I betragtning af de anførte overvejelser udsættes sagen i henhold til den civile retsplejelovs artikel 631, stk. 1, sammenholdt med artikel 267, stk. 1, TEUF på Den Europæiske Unions Domstols afgørelse af de i kendelsens konklusion formulerede spørgsmål vedrørende fortolkningen af EU-retten.

På denne baggrund har RETTEN afsagt følgende

KENDELSE:

1 I henhold til artikel 267 TEUF og den civile retsplejelovs artikel 629 forelægges Den Europæiske Unions Domstol følgende præjudicielle spørgsmål:

1) Skal begrebet »**ydelser**« som omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra [c)], artikel 24, stk. 1, artikel 26, stk. 1, litra b), og artikel 28 i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem fortolkes således, at det omfatter følgende:

1. en advokats levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono) til en part i en retssag[?]
2. en parts advokats levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono), når denne part vinder retssagen, **idet advokaten** af retten tilkendes det salær, som han ville modtage, hvis der var aftalt et salær i forbindelse med en aftale om retsbeskyttelse og bistand i retssager[?]

2) Skal begrebet »**vederlagsfri levering af tjenester**« som omhandlet i artikel 26, stk. 1, litra b), i Rådets direktiv 2006/112/EF om det fælles merværdiafgiftssystem fortolkes således, at det omfatter følgende:

1. en advokats levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono) til en part i en retssag[?]
  2. en parts advokats levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono), når denne part har vundet retssagen, idet advokaten af retten tilkendes det salær, som han ville modtage, hvis der var aftalt et salær i forbindelse med en aftale om retsbeskyttelse og bistand i retssager[?]
- 3) Skal begrebet »**ydelser mod vederlag**« som omhandlet i artikel 2, stk. 1, litra [c]), artikel 24, stk. 1, og artikel 26, stk. 1, litra b), i Rådets direktiv 2006/112/EF af 28. november 2006 om det fælles merværdiafgiftssystem fortolkes således, at det omfatter en parts advokats levering af vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono), når denne part vinder retssagen, idet advokaten af retten tilkendes det salær, som han ville modtage, hvis der var aftalt et salær i forbindelse med en aftale om retsbeskyttelse og bistand i retssager[?]
- 4) Skal begrebet »**afgiftspligtig person**« som omhandlet i artikel 28 og 75 i Rådets direktiv 2006/112/EF om det fælles merværdiafgiftssystem fortolkes således, at det omfatter:
1. en advokat (en enkeltmandsadvokatvirksomhed), som har leveret vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono) til en part i en retssag[?]
  2. en advokat (en enkeltmandsadvokatvirksomhed), som har leveret vederlagsfrie juridiske tjenesteydelser (pro bono) til en part, som har vundet sagen, idet advokaten (en enkeltmandsadvokatvirksomheden) af retten tilkendes det salær, som han ville modtage, hvis der var aftalt et salær i forbindelse med en aftale om retsbeskyttelse og bistand i retssager[?]
36. [udelades] [udsættelse af sagen]
37. [udelades]
- [udelades] [procedurespørgsmål]
40. **KENDELSEN** er i henhold til den civile retsplejelovs artikel 631 endelig og kan ikke kæres.